

Sammanfattning

Fråga huruvida kravet på förhandling enligt 4 kap. 7 § arbetstvistlagen varit uppfyllt i ett fall där parterna ostridigt inte har hållit central förhandling enligt gällande förhandlingsordning.

ARBETSDOMSTOLEN

BESLUT
2010-09-01
StockholmBeslut nr 58/10
Mål nr A 193/09

KÄRANDE

Svenska Hamnarbetarförbundet, Södra Hamnvägen 42, 115 41 Stockholm
Ombud: advokaten Ulf Holmberg, Advokaterna Arnstedt Holmberg Wiberg,
Kungsgatan 29, 111 56 Stockholm

SVARANDE

1. Sjöfartens Arbetsgivareförbund (SARF), Box 404, 401 26 Göteborg
2. DFDS Tor Line Aktiebolag, 556037-8894, Box 8888, 402 72 Göteborg
Ombud för båda: jur. kand. Björn Liberg, Transportgruppen TGS Service
AB, Box 5384, 102 49 Stockholm

SAKEN

skadestånd på grund av uppsägning; nu bl.a. fråga om rättegångshinder

---

Mellan DFDS Tor Line Aktiebolag och Svenska Hamnarbetarförbundet gäller kollektivavtal, som hänvisar till det vid varje tidpunkt gällande avtalet mellan Sveriges Hamnar och Svenska Transportarbetareförbundet, det s.k. hamn- och stuveriavtalet. Det i målet aktuella hamn- och stuveriavtalet gäller under tiden den 1 april 2008–30 juni 2011.

Hamn- och stuveriavtalet innehåller bl.a. följande bestämmelser.

§ 16 Förhandlingsordning

.....
Mom 3 Förhandling

Förhandling föres i första hand på lokal nivå mellan arbetsgivare och behörig företrädare för berörd avdelning inom Svenska Transportarbetareförbundet. Uppnås inte enighet vid förhandlingen ankommer det på den lokala part, som vill ha ytterligare prövning av tvistefrågan, att påkalla central förhandling.

Mom 4 Preskription

Part som vill yrka skadestånd eller annan fullgörelse enligt MBL eller detta avtal ska påkalla förhandling inom fyra månader efter det att han fått kännedom om den omständighet vartill yrkandet hänför sig och senast inom två år efter det att omständigheten inträffat.

Central förhandling ska i sådant fall påkallas inom två månader efter att den lokala förhandlingen avslutats.

.....
Mom 6 Väckande av talan

Om part vill anhängiggöra talan hos arbetsdomstolen, ska detta ske inom tre månader efter det organisationsförhandlingar i ärendet förklarats avslutade.

.....
Mom 8 Preskription av talan

Påkallar part ej förhandling eller väcks ej talan inom föreskriven tid är rätten till förhandling respektive talan förlorad.

Medlemmen i Svenska Hamnarbetarförbundet R.M. anställdes år 1983 hos DFDS Tor Line Aktiebolag. Han blev den 10 mars 2009 uppsagd på grund av arbetsbrist. Med anledning av uppsägningen har det uppkommit tvist mellan parterna.

Förbundet har den 6 augusti 2009 väckt talan i Arbetsdomstolen mot arbetsgivarparterna och har därvid för R.M:s räkning yrkat ekonomiskt och allmänt skadestånd.

Arbetsgivarparterna har i första hand yrkat att förbundets talan ska avvisas och har i den delen anfört att förbundet inte har iakttagit förhandlingsskyldigheten enligt lag och avtal. De har också gjort gällande att förbundets talan ska ogillas, i första hand på grund av preskription.

Parterna har enats om att domstolen i särskilt avgörande ska pröva frågorna om förbundets talan ska avvisas, alternativt genom mellandom ogillas på grund av preskription.

Arbetsgivarparterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Till utveckling av talan i förhandlings- och preskriptionsfrågorna har parterna anfört i huvudsak följande.

Arbetsgivarparterna

Bakgrunden till uppsägningen av R.M. var att bolaget såg ett behov av omorganisation. Denna skulle gälla även bolagets förråd, där han arbetade. Bolagets tilltänkta omorganisation förde med sig bl.a. att R.M. skulle sägas upp på grund av arbetsbrist.

Lokal förhandling enligt 11 § medbestämmandelagen om den tilltänkta omorganisationen, inbegripet uppsägningsfrågan, hölls med Svenska Hamnarbetarförbundets avdelning 4 den 8, 16 och 30 december 2008 samt den 15 januari 2009. Vid förhandlingarna klargjordes från bolagets sida att det var bolagets avsikt att säga upp R.M. Avdelningen angav att den motsatte sig den tilltänkta uppsägningen. Sedan den lokala förhandlingen förklarats avslutad påkallade avdelningen central förhandling.

Den centrala förhandlingen om den tilltänkta omorganisationen ägde rum den 9 mars 2009. Av protokollet framgår att parterna kvarstod vid sina respektive ståndpunkter, sådana de hade kommit till uttryck vid den lokala förhandlingen. Parterna konstaterade att enighet inte kunde uppnås och förklarade förhandlingen avslutad. Från arbetsgivarsidan tillkännagavs därvid att bolaget avsåg att säga upp R.M. på grund av arbetsbrist.

Dagen efter den centrala förhandlingen, alltså den 10 mars 2009, sade bolaget upp R.M. på grund av arbetsbrist.

Den 7 april 2009 fördes en ytterligare förhandling angående uppsägningen av R.M. Vid förhandlingstillfället deltog på bolagets sida administrative chefen B.M. och personaladministratören L.O. Avdelningen företrädades av P.A. och L.L. Vid förhandlingen anfördes från avdelningens sida endast att uppsägningen av R.M. var felaktig. Något skadeståndsanspråk framställdes inte. Enligt protokollet, som fördes av arbetstagarpartens företrädare, var det fråga om en "MBL-förhandling". Någon närmare diskussion i uppsägningsfrågan fördes inte. Enligt arbetsgivarparternas uppfattning uppfyller det som förekom vid detta tillfälle inte de krav som måste ställas på en lokal tvisteförhandling.

Om förhandlingen den 7 april 2009 skulle betraktas som en tvisteförhandling kvarstår det faktum att avdelningen därefter aldrig påkallade någon central förhandling. Så skulle enligt förhandlingsordningen ha skett inom två månader efter den lokala förhandlingen.

Arbetsgivarparterna anser på grund av det anförda att förhandlingskravet enligt lag och avtal inte har varit uppfyllt när talan i målet väcktes den 6 augusti 2009. Talan ska därför avvisas.

Arbetsgivarparterna gör alternativt gällande att talan ska ogillas på grund av preskription. Enligt 41 § anställningsskyddslagen gäller att den som vill kräva skadestånd med stöd av lagen ska underrätta motparten om detta senast fyra månader efter den tidpunkt då den skadegörande handlingen företogs. R.M. sades upp den 10 mars 2009. Eftersom någon tvisteförhandling inte kan anses ha ägt rum skulle R.M., för att vara bibehållen sin talerätt, ha underrettat bolaget om sitt skadeståndsanspråk senast den 10 juli 2009. Så har inte skett. Talan är därför preskriberad enligt 42 § anställningsskyddslagen.

Hamnarbetarförbundet

Det är riktigt att det har förts förhandlingar mellan parterna vid de tidpunkter som angetts av arbetsgivarparterna.

Det råder enligt förbundets uppfattning ingen tvekan om att den lokala förhandling som fördes den 7 april 2009 utgjorde en tvisteförhandling rörande den verkställda uppsägningen av R.M. Förhandlingen ska ses mot bakgrund av de diskussioner i uppsägningsfrågan som fördes mellan de lokala parterna vid flera tillfällen under tiden december 2008 – januari 2009 och mellan de centrala parterna den 9 mars 2009 innan uppsägningen verkställdes. Från förbundets sida gjordes därvid konsekvent gällande att det inte förelåg skäl att säga upp R.M., eftersom det inte förelåg någon reell arbetsbrist i bolagets verksamhet. När de lokala parterna efter uppsägningen av R.M. förhandlade i frågan den 7 april 2009 är det uppenbart att det var fråga om en tvisteförhandling. Såsom framgår av protokollet klargjorde avdelningen att uppsägningen var felaktig. Visserligen framställdes inga formella yrkanden från förbundets sida, men syftet med förhandlingen var att parterna skulle diskutera den verkställda uppsägningen och klargöra sina positioner. Enligt

den praxis som antagits av Arbetsdomstolen får förhandlingen därmed anses uppfylla de kriterier som gäller för en tvisteförhandling.

Förbundet har tidigare i målet gjort gällande att parterna vid förhandlingstillfället den 7 april 2009 enades om att någon central förhandling i uppsägningsfrågan inte var nödvändig och att tvisteförhandlingarna alltså var slutförda. Förbundet anser sig emellertid inte kunna styrka detta och har därför frånfallit denna invändning mot arbetsgivarparternas avvisningsyrkande.

Enligt förbundets uppfattning är förhandlingskravet emellertid uppfyllt i detta fall trots att det efter den lokala tvisteförhandlingen inte förekom någon central förhandling. Förbundet vill i målet inte göra gällande annat än att kollektivavtalets förhandlingsordning i princip kräver att det har förts inte bara lokal utan även central tvisteförhandling innan talan kan väckas. I det nu aktuella fallet bör något sådant krav dock inte ställas upp mot bakgrund av de förhandlingar som hade förekommit. Parterna hade redan klargjort sina uppfattningar, och en central förhandling hade inte kunnat tillföra saken något ytterligare av betydelse i tvistefrågan. Arbetsdomstolen har i avgörandet 1979 nr 26 funnit det vara tillräckligt att endast de centrala parterna hade förhandlat i en tvist. Förhållandena är visserligen omkastade i det nu aktuella fallet, men bedömningen bör kunna utfalla på motsvarande sätt. Kravet på tvisteförhandling syftar till att dels ge möjlighet för parterna att enas i tvisten, dels åstadkomma ett filter för prövningen i domstolen. Mot bakgrund av de förhandlingar som hade förts lokalt i detta fall har enligt förbundets uppfattning båda dessa syften uppnåtts.

Arbetsgivarparternas preskriptionsinvändning saknar enligt förbundets mening grund. Om man utgår från att förhandlingsskyldigheten har fullgjorts genom den lokala tvisteförhandlingen den 7 april 2009, har talan instämmts inom den tid som anges i 41 § anställningsskyddslagen.

Skäl

Arbetsdomstolen har att ta ställning till frågan om kravet på tvisteförhandling är uppfyllt i tvisten och om denna därmed kan tas upp till prövning i sak. Om så befinns vara fallet har domstolen att behandla en preskriptionsinvändning från arbetsgivarparternas sida. Förhållandena i sak är i huvudsak ostridiga. Efter förhandlingar lokalt och centralt om tilltänkt uppsägning av R.M., vilka avslutades den 9 mars 2009, sade bolaget upp honom den 10 mars 2009. Därefter förhandlade de lokala parterna den 7 april 2009. Det är tvistigt vilken karaktär denna förhandling hade. Däremot är parterna ense om att det efter uppsägningen av R.M. inte fördes någon central tvisteförhandling innan förbundet väckte talan i Arbetsdomstolen den 6 augusti 2009.

Utredningen

De båda tvistefrågorna har behandlats vid en särskild huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör med tidigare avdelningsordföranden P.A. och facklige förtroendemannen L.L. På arbetsgivarparternas begäran har hållits förhör med administrative chefen B.M. och personaladministratören L.O.

Är förhandlingskravet uppfyllt?

Arbetsgivarparterna har gjort gällande att förhandlingen den 7 april 2009 inte hade karaktären av tvisteförhandling och att det inte framställdes några krav mot bolaget. Förbundet har på sin sida medgett att det inte ställdes några formliga krav men har framhållit att, som också framgår av protokollet, det från avdelningens sida klargjordes att uppsägningen av R.M. var felaktig. Av de förhör som hållits vid huvudförhandlingen framgår att det inte fördes någon närmare diskussion i tvistefrågan. Samtidigt anges i det av båda parter justerade protokollet att förhandlingen avsåg uppsägningen av R.M. samt att det från avdelningens sida hävdades att denna var felaktig. Även om det som nämnts inte fördes någon närmare diskussion om uppsägningen talar enligt domstolens mening det mesta för att förhandlingen får anses ha haft karaktären av en tvisteförhandling. Som kommer att framgå i det följande saknar detta konstaterande emellertid betydelse för frågan om förhandlingskravet i detta fall är uppfyllt.

Arbetsgivarparterna har menat att förbundets talan ska avvisas i varje fall av det skälet att det inte har förts någon central tvisteförhandling mellan parterna innan talan i målet instämde till Arbetsdomstolen. Förbundet har på sin sida anfört att denna omständighet med hänsyn till omständigheterna i detta fall inte bör utgöra något rättegångshinder.

Enligt 4 kap. 7 § arbetstvistlagen får talan inte upptas till prövning av Arbetsdomstolen förrän förhandling, som kan påkallas enligt medbestämmandelagen eller som anges i kollektivavtal, har ägt rum mellan parterna. I det föreliggande fallet är parterna ense om att hamn- och stuveriaavtalets förhandlingsordning har den innebörden att förhandling i tvistefråga ska föras såväl lokalt som centralt. Förbundet har emellertid med hänvisning till Arbetsdomstolens avgörande 1979 nr 26 menat att det är tillräckligt att de lokala parterna har förhandlat i tvistefrågan. I rättsfallet var situationen den att de centrala parterna behandlade en tvistefråga som inte hade berörts vid den lokala tvisteförhandlingen. Arbetsdomstolen fann att förhandlingskravet var uppfyllt och uttalade bl.a. att detta följde redan av att de centrala avtalsparterna disponerar över det kollektivavtal som de träffat. Det är uppenbart att den situationen inte kan jämföras med förhållandena i det föreliggande målet, eftersom de lokala parterna inte på samma sätt kan disponera över kollektivavtalets regler (jfr Fahlbeck i Rättegången i arbetstvister, 2005, s. 221 ff.). Att de centrala parterna inte har förhandlat i tvisten innebär därför principiellt sett att förhandlingskravet inte har varit uppfyllt.

Förbundet har ytterligare invänt mot avvisningsyrkandet att parterna vid tidigare förhandlingar, såväl lokalt som centralt, i sak hade behandlat frågan om uppsägning av R.M. samt att de intressen som har förestavat förhandlingskravet därigenom har varit tillgodosedda. Förbundet har menat att en central tvisteförhandling inte skulle ha tillfört något av betydelse för tvisten. Detta argument kan domstolen inte instämma i. Som har framhållits åtskilliga gånger i domstolens praxis kan en part inte undgå förhandlings-skyldigheten genom att hävda att en förhandling enligt partens bedömning inte fyller något syfte. Att en part för sin del av ett eller annat skäl bedömer det som utsiktslöst att nå enighet eller annat positivt resultat vid en förhandling befriar inte parten från skyldigheten att förhandla (se bl.a. avgörandena 1980 nr 94, 1983 nr 172 och 2004 nr 74).

Arbetsdomstolen kommer på grund av det anförda till slutsatsen att kravet på tvisteförhandling inte var uppfyllt när förbundet väckte talan i målet. Det betyder att talan ska avvisas.

Rättegångskostnader

Vid den angivna utgången i tvisten är förbundet skyldigt att ersätta arbetsgivarparterna deras rättegångskostnader. Det belopp som yrkats av arbetsgivarparterna har vitsordats som skäligt av förbundet.

Arbetsdomstolens ställningstagande

1. Svenska Hamnarbetarförbundets talan avvisas.
2. Svenska Hamnarbetarförbundet förpliktas att ersätta Sjöfartens Arbetsgivarförbunds och DFDS Tor Line Aktiebolags rättegångskostnader med sextiotusensjuhundra (60 700) kr, varav 42 500 avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Claes Frankhammar och Lennart Olovsson.
Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson